

ФОРМУВАННЯ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД І ПРОБЛЕМИ ЇХ ЗЕМЛЕВПОРЯДКУВАННЯ

FORMATION OF UNITED TERRITORIAL COMMUNITIES AND PROBLEMS OF THEIR LAND MANAGEMENT

Леонід НОВАКОВСЬКИЙ, доктор економічних наук, професор, академік НААН, Київ

Leonid NOVAKOVSKY, Doctor of Economics, Professor, Academician of NAAS, Kyiv

Ірина НОВАКОВСЬКА, доктор економічних наук, Національний авіаційний університет, Київ

Iryna NOVAKOVSKA, Doctor of Economics, National Aviation University, Kyiv

• У статті розкрито особливості формування об'єднаних територіальних громад в Україні. Проаналізовано основні проблеми здійснення децентралізації влади та реформування місцевого самоврядування. Обґрунтовано напрями та види землевпорядної документації, яку необхідно розробити для організації екологічно безпечного землекористування територіальних громад.

• **The article reveals the peculiarities of the formation of united territorial communities in Ukraine. The main problems of decentralization of power and local self-government reform have been analysed. The directions and types of land management documentation that needs to be developed for the organization of environmentally safe land use by territorial communities have been substantiated.**

Державна влада в Україні залишається занадто централізованою. Органи місцевого самоврядування (сільські, селищні, міські ради) та їх виконавчі органи є найближчою до людей владою. Отже, саме вони повинні мати відповідні повноваження й достатні кошти для того, щоб бути спроможними вирішувати всі місцеві питання й нести за це відповідальність. Здійснювана в країні передача повноважень та фінансових ресурсів від державної влади місцевим радам є сутністю децентралізації, яка розпочалася у 2014 році і спирається на положення Європейської хартії місцевого самоврядування [2].

Концептуальні документи щодо реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади, які були підготовлені, обумовлювали необхідність внесення змін до Конституції України, зокрема щодо утворення виконавчих органів об-

ласних і районних рад, реорганізації місцевих державних адміністрацій в органи з контрольно-наглядовими функціями, удосконалення адміністративно-територіального устрою і визнання територіальної громади її базовою одиницею. Оскільки зміни до Конституції не були підтримані, реформа здійснюється в межах чинного законодавства на основі напрацьованих законодавчих норм: про внесення змін до Бюджетного та Податкового кодексів; прийнято Закон про добровільне об'єднання територіальних громад; про співробітництво територіальних громад; про засади державної регіональної політики; про розширення повноважень та оптимізацію надання адміністративних послуг органами місцевого самоврядування (реєстрація місця проживання, видача паспортних документів, державна реєстрація юридичних і фізичних осіб, підприємств, об'єднань громадян, реєстрація актів цивільного стану, речових прав) [3; 4; 7].

Унаслідок проведеної організаційної роботи, розроблення перспективних планів утворення об'єднаних територіальних громад, методичних вказівок щодо формування, інших документів на початок липня 2018 року створено 753 об'єднані територіальні громади, до складу яких увійшли 3492 колишні місцеві ради. Території об'єднаних громад займають 33,1% площі держави, в них проживає понад 6,5 млн осіб (**табл. 1**). Динаміку параметрів об'єднаних територіальних громад до 2015-2018 років (на 10.01) наведено на **рисунку**.

Місцеві бюджети останні роки зросли на 123,4 млрд грн (з 68,6 млрд у 2014 році до 192 млрд грн у 2017). На кінець 2017 у Зведеному бюджеті України частка місцевих бюджетів становила 51,2%. Державна підтримка регіонального розвитку та інфраструктури громад за період реформи (2014-2018) зросла з 0,5 до 19,37 млрд грн, або в

Таблиця 1. Основні параметри об'єднаних територіальних громад (ОТГ)

Область	Кількість ОТГ	Площа ОТГ, км ²		Перспективні плани, затверджені урядом		Кількість населення ОТГ, тис. осіб	
		всього	%	всього	%	всього	%
Вінницька	35	3974	15,0	57	38,0	251,9	16,0
Волинська	43	9173	45,5	74	92,0	297,9	28,7
Дніпропетровська	61	17163	53,8	90	97,6	483,4	15,0
Донецька	17	6382	36,2	39	98,0	284,2	16,7
Житомирська	48	17208	57,7	55	79,5	470,8	38,3
Закарпатська	6	616	4,8	0	0	71,2	5,7
Запорізька	48	16172	59,5	67	97,3	369,8	21,5
Івано-Франківська	26	2498	18,0	58	94,3	228,8	16,6
Київська	12	2614	9,3	29	54,3	154,4	8,8
Кіровоградська	18	3748	15,2	53	99,8	126,9	13,3
Луганська	13	5969	32,3	25	92,6	144,2	24,7
Львівська	36	3854	17,7	72	72,8	297,5	11,8
Миколаївська	32	9982	40,6	40	83,3	227,6	20,0
Одеська	28	9352	28,1	34	30,2	314,2	13,2
Полтавська	43	8027	27,9	54	45,5	285,5	20,2
Рівненська	28	5012	25,0	66	100,0	192,1	16,6
Сумська	31	8972	37,6	53	99,6	242,7	22,2
Тернопільська	42	5477	39,6	40	39,2	336,0	32,0
Харківська	16	4570	14,5	58	98,0	203,1	7,5
Херсонська	28	8214	28,9	49	90,0	201,8	19,3
Хмельницька	42	11373	55,1	53	88,7	475,2	37,3
Черкаська	31	4483	21,4	56	64,3	204,4	16,8
Чернівецька	31	3367	41,6	34	59,5	301,3	33,2
Чернігівська	38	16551	52,9	50	79,2	362,4	35,6
Разом по Україні	753	184754	33,1	1206	75,9	6527,4	18,5

Складено авторами за даними [8].

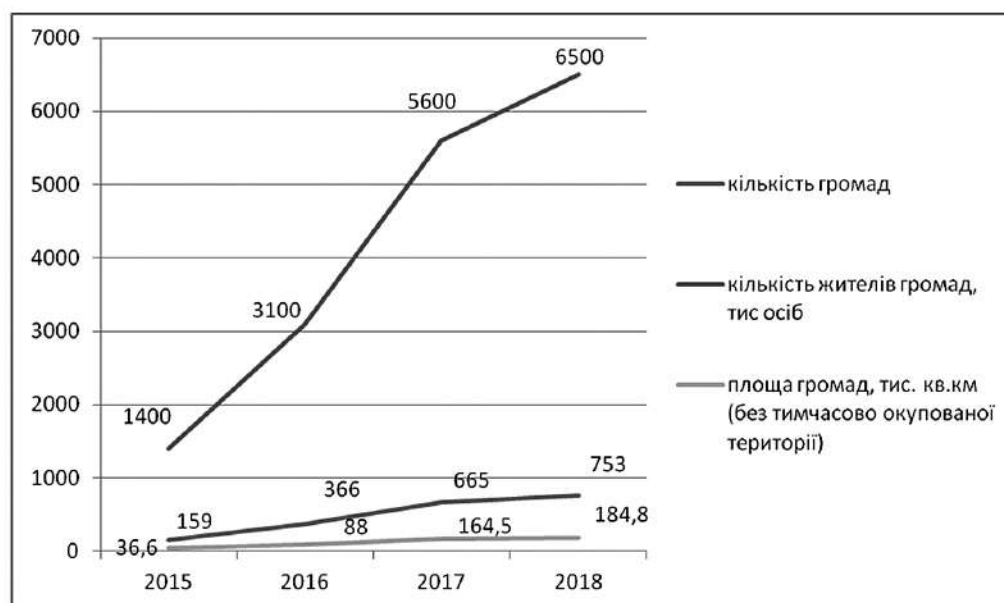

Рисунок. Динаміка формування об'єднаних територіальних громад на 10.07.2018
Складено авторами за даними [8].

39 разів. Реалізується 199 договорів про співробітництво між 861 територіальною громадою [8].

За даними Мінрегіону, перспективні плани формування територій громад, що затверджені урядом, покривають 76% території країни. Покриття на 100% мають лише шість областей із 24: Донецька, Луганська, Рівненська, Херсонська, Хмельницька, Чернігівська (у Донецькій і Луганських областях, де немає обласних рад, перспективні плани затверджено обласними адміністраціями). 128 адміністративних районів поки що не беруть участь у процесах об'єднання територіальних громад (найбільша кількість таких районів у Харківській області – 16, Київській – 14, Кіровоградській – 12, Одеській – 11, Закарпатській – 8). Якщо не враховувати 25 районів окупованих територій АРК, Донецької та Луганської областей (490-25=465), то процеси децентралізації влади оминає 27,5% усіх районів країни. Заклики владних органів до керівництва районів і областей щодо максимального сприяння процесам створення спроможних громад не знаходять підтримки. Добровільність об'єднання складно пов'язати з адміністративним шляхом вирішення питання, а надія на лідерів, народних депутатів місцевих рад, які об'єднують навколо себе жителів громад, у багатьох випадках не спрацьовує. Позитивний досвід управління й переваги господарювання значною частиною спроможних громад не узагальнюються й не популяризується. Це здебільшого організаційно-психологічні проблеми. Однак є багато серйозних базових проблем децентралізації влади та реформування місцевого самоврядування, які не вирішуються, а тому не можуть бути дзеркалом успішності реформи, про які повідомляється.

До них належать:

1. Неприйняття змін до Конституції України щодо функцій регіональних органів виконавчої влади, їх виконавчих органів, реорганізації місцевих держадміністрацій, удосконалення системи адміністративно-територіального устрою з визнанням об'єднаних територіальних громад адміністративно-територіальними одиницями, формування спроможного базового рівня місцевого самоврядування. Таким чином, не створено конституційної основи для здійснення децентралізації влади.

2. Дається взнаки відсутність комплексного підходу щодо одночасного вирішення проблеми розвитку народногосподарського комплексу, а також управління територіями. Децентралізація переважно звелася до зміни повноважень владних органів, фінансового забезпечення функціонування місцевого самоврядування, надання системи послуг населенню. Розміщення й розвиток продуктивних сил, екологізація природокористування, демографічні проблеми територій залишилися поза увагою децентралізації.

3. Не вирішуються питання доступу територіальних громад до земельного ресурсу (контроль за землекористуванням, розподілом і використанням земель, оптимізація агроландшафтів як основоположних проблем управління сільськими районами та територіального розвитку).

Відсторонення місцевого самоврядування від вирішення питань у сфері земельних відносин, посилення соціального напруження серед сільського населення внаслідок відсутності місцевого самоврядування віднесено Концепцію реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні до основних проблем, які потребують ефективного та невідкладного розв'язання. Незважаючи на те, що комунальна власність на землю була запроваджена Конституцією України ще в 1996 році, до 1 січня 2002 ради розпоряджалися всіма землями, оскільки не було розмежовано землі державної та комунальної власності. З введенням у дію нового Земельного кодексу з 1 січня 2002 року повноваження рад щодо розпорядження землею були обмежені лише територією населених пунктів (за їх межами розпорядження здійснювалося урядом та місцевими державними адміністраціями). Хоча прийняття рішення й було спірним, вважалося, що в межах міст і селищ міського типу переважна площа земель повинна бути комунальними землями, а за межами населених пунктів – державними (включаючи приватні землі). З місцевими радами погоджувалися питання вилучення земельних ділянок і надання їх відповідними органами виконавчої влади. Отже, органи місцевого самоврядування були причетні до вирішення питань землекористування.

У зв'язку з тим, що з 1 січня 2013 року землі державної та комунальної власності вважаються розмежованими за законом, але цих розмежованих земель не існує в Державному земельному кадастрі (для внесення земельних ділянок у базу кадастру необхідні значні кошти й час), право розпорядження цими «віртуальними комунальними землями» надається для місцевих рад після реєстрації похідного права на них (постійне користування, оренда, емфітевзис, суперфіцій тощо). Місцеві ради відсторонено також від ведення Державного земельного кадастру. З 1 січня 2013 року передача повноважень з розпорядження землями сільськогосподарського призначення державної власності Держземагентству (Держгеокадастру) позбавила органи місцевого самоврядування можливості будь-якого впливу щодо врахування інтересів місцевих громад на перерозподіл земельного фонду, розвиток соціальної та інженерної інфраструктури поза межами населених пунктів.

Починаючи з 2014 року, на розгляд Верховної Ради України вносилося ряд законопроектів про передачу територіальним громадам у комунальну власність земель за межами населених пунктів або делегування повноважень щодо управління землями державної власності поза населеними пунктами (крім земель природно-заповідного фонду, лісгосподарського призначення, науки і освіти, оборони тощо), однак законодавчих актів із вказаних питань не прийнято.

Кабінет Міністрів України ініціював передачу 662 об'єднаним територіальним громадам у комунальну власність 500 тис га земель сільськогосподарського призначення державної власності. На початок липня 2018 року земельні ділянки пло-

щею 387,1 тис. га отримала 251 об'єднана громада. За законодавством (ст. 80, 83 Земельного кодексу) суб'єктами права комунальної власності на землю є територіальні громади. Отже, уряд використав процедуру передачі земель державної власності об'єднаним територіальним громадам як заохочувальний захід для добровільного об'єднання територіальних громад. Спірність цих дій уряду очевидна.

Звертає на себе увагу й непропорційність переданих у комунальну власність площ до загальної площі земель об'єднаних територіальних громад по областях (всього 18,5 млн га – 33,1% території України) (табл. 1). Якщо в середньому по Україні площа переданих у комунальну власність земель становить 387,1 тис. га, тобто 2,1% від загальної площі об'єднаних територіальних громад (табл. 2) (аналогічні показники у Харківській, Хмельницькій, Вінницьких областях), то в Полтавській і Дніпропетровській областях ці площі удвічі більші (відповідно 4,15 і 4%). Бажано було б мати по кожній із областей схеми формування земель комунальної власності з тим, щоб

цей процес був більш прогнозований, а питома вага земель територіальних громад за межами населених пунктів була свідченням зростання їх ролі в регулюванні землекористування. У межах населених пунктів у найближчий час також слід завершити реєстрацію земельних ділянок комунальної та державної власності, передати до повноважень об'єднаних територіальних громад ведення окремих питань управління земельно-кадастровим процесом. Формування об'єднаних територіальних громад триває вже п'ятий рік, однак їх межі в натурі (на місцевості) поки що не встановлювалися і не вносилися до державного земельного кадастру. Чіткі межі кожної територіальної громади необхідні передусім для надання їм права розпорядження земельними ресурсами в межах своєї території, здійснення контрольних функцій щодо землекористування, вирішення проблем плати за землю, екологізації землекористування. До внесення змін у Конституцію України об'єднані територіальні громади не будуть одиницями адміністративно-територіально-го устрою, а тому для встановлення (зміни) їх меж

Таблиця 2. Передача земельних ділянок сільськогосподарського призначення із державної у комунальну власність

№ з/п	Область	К-ть ОТГ за планом передачі	К-ть ОТГ, які отримали земельні ділянки	Площа земель, га	% кількості ОТГ, які отримали земельні ділянки від запланованих
1	Вінницька	34	10	8665,42	29,4
2	Волинська	40	8	9489,67	20,0
3	Дніпропетровська	56	24	69434,66	42,9
4	Донецька	9	4	10359,90	44,4
5	Житомирська	45	12	13107,85	26,7
6	Закарпатська	6	6	1293,83	100,0
7	Запорізька	36	9	9436,42	25,0
8	Івано-Франківська	20	8	3700,51	40,0
9	Київська	9	4	3952,56	44,4
10	Кіровоградська	13	9	14386,28	69,2
11	Луганська	8	3	3145,95	37,5
12	Львівська	35	10	8447,05	28,6
13	Миколаївська	28	8	19532,79	28,6
14	Одеська	25	9	32466,75	36,0
15	Полтавська	39	17	33774,26	43,6
16	Рівненська	25	7	5586,73	28,0
17	Сумська	28	8	18180,76	28,6
18	Тернопільська	40	17	9244,90	45,0
19	Харківська	12	7	8672,26	58,3
20	Херсонська	26	16	42974,99	61,5
21	Хмельницька	39	17	21884,39	43,6
22	Черкаська	26	14	16976,69	53,8
23	Чернівецька	26	13	3689,12	50,0
24	Чернігівська	37	10	18742,25	27,0
25	Разом по Україні	662	251	387146,01	37,9

Джерело [8].

за проектами землеустрою необхідно розробити окремий нормативно-правовий акт.

Виконання комплексу вишукувальних і проектних землепорядних робіт щодо встановлення меж об'єднаних територіальних громад вимагає значних сум бюджетних коштів, залучення сертифікованих спеціалістів. Ми вже втратили багато часу, протягом якого інформацію про межі об'єднаних територіальних громад слід було б внести до кадастру. Не може державний земельний кадастр бути актуалізованим, якщо протягом п'яти років у ньому немає інформації про землі об'єднаних територіальних громад.

З метою формування раціональної системи землеволодіння й землекористування, створення екологічно збалансованих ландшафтів, організації територіальних сільськогосподарських і несільськогосподарських підприємств і організацій, наукового обґрунтування можливого перерозподілу земель, екологізації землекористування, охорони земель міст, селищ, сіл, сільськогосподарських територій повинні бути розроблені схеми землеустрою об'єднаних територіальних громад. Вказані проблеми землекористування не можуть бути охоплені схемою планування територіальних громад, планами територіальних громад або іншою містобудівною документацією.

Державним агентством земельних ресурсів України наказом від 02.10.2013 року №395 затверджено «Методичні рекомендації щодо розроблення схем землеустрою і техніко-економічних обґрунтувань використання та охорони земель адміністративно-територіальних одиниць».

Застосування положень цього документа щодо землеустрою об'єднаних територіальних громад пов'язане з рядом особливостей. Однак обґрунтованість пропозицій щодо раціонального використання й охорони земель, розвитку системи землекористування на основі поєднання державних і громадських інтересів та досягнення високих показників екологічної, економічної та соціальної ефективності є одним з основних завдань і цілей схеми землеустрою.

Відмінностями схеми землеустрою територіальної громади від схем землеустрою адміністративного району є такі:

- необхідність взаємопов'язаного вирішення питань розвитку населених пунктів на території об'єднаної громади, встановлення меж і можливих їх змін;
- забезпечення обґрунтованості перерозподілу земель не лише за галузевим принципом, а й з метою створення єдиного територіального простору, формування якого може призвести до зміни меж адміністративно-територіальних одиниць на районному рівні, але забезпечить умови для комплексного розвитку відповідної громади та для задоволення потреб її жителів;
- розвиток економіки та системи землекористування у територіальному відношенні повинні здійснюватися на умовах взаємопов'язаності базового рівня із регіональним рівнем, забезпечуючи при цьому внутрішньо-територіальну оптимізацію виробництва кожної конкретної громади;

- формування сільськогосподарських і несільськогосподарських землекористувань повинно підпорядковуватися необхідності реалізації завдань щодо збільшення кількості робочих місць, зростання надходжень коштів до бюджетів громад, вирішення соціальних проблем.

У зв'язку з децентралізацією влади, реформуванням місцевого самоврядування, зміною адміністративно-територіального устрою країни реалізація земельної політики регулювання земельних відносин, ведення земельного кадастру, охорона земель, землеустрій, контроль за використанням і охороною земель доцільно зосередити у відповідних виконавчих органах об'єднаних територіальних громад і адміністративних районів.

Перелік законотворчих, земельно-кадастрових і землепорядних робіт має бути таким [6]:

1. Законодавчі акти та нормативно-правові документи:

1) законодавче вирішення питання щодо передачі об'єднаним територіальним громадам з державної в комунальну власність земель сільськогосподарського призначення та інших категорій за межами населених пунктів (крім земельних ділянок оборони, наукових установ, навчальних закладів тощо);

2) прийняття законодавчих актів щодо передачі на вирішення виконавчих органів об'єднаних територіальних громад і адміністративних районів питань забезпечення реалізації державної політики в галузі використання та охорони земель; контроль за землекористуванням; ведення земельного кадастру на місцевому рівні; організація землеустрою; підготовка висновків щодо вилучення (викупу) земельних ділянок, що проводяться органами виконавчої влади;

3) прийняття закону про порядок встановлення (зміни) меж об'єднаних територіальних громад;

4) розробка Методичних рекомендацій щодо складання схем землеустрою об'єднаних територіальних громад.

2. Земельно-кадастрові роботи:

1) виготовлення документації щодо інвентаризації земельних ділянок комунальної та державної власності в населених пунктах і реєстрація прав на ці ділянки в земельному кадастрі;

2) розроблення схем формування земель комунальної власності за межами населених пунктів в межах кожної об'єднаної територіальної громади;

3) організація передачі територіальним громадам земель за межами населених пунктів.

3. Землепорядні роботи:

1) організація та виконання комплексу вишукувальних і проектних робіт із землеустрою по встановленню в натурі (на місцевості) меж об'єднаних територіальних громад з внесенням їх до державного земельного кадастру;

2) розроблення схем землеустрою об'єднаних територіальних громад.

ВИСНОВКИ

Аналіз динаміки формування об'єднаних територіальних громад свідчить, що неприйняття змін до Конституції України, некомплексність реалізації заходів щодо децентралізації влади і зокрема пов'язаних з розвитком народногосподарського комплексу та управління територіями, несвоєчасне вирішення питань щодо подолання відсторонення органів місцевого самоврядування від управління земельними ресурсами в межах своєї юрисдикції негативно впливають на хід формування місцевого самоврядування, стримуючи цей процес.

Передача земель у комунальну власність об'єднаних територіальних громад за межами населених пунктів здійснюється за відсутності належної комплексної планувальної землевпорядної документації. Площі земель, що передаються (2-4 % загальної площі територіальних громад), не можуть суттєво впливати на підвищення рівня повноважень територіальних громад щодо розпорядження земельним фондом.

Завершення процесу децентралізації влади та реформування місцевого самоврядування, крім внесення відповідних змін до Конституції України, обумовлює прийняття низки нормативно-правових актів (щодо передачі земель у комунальну власність; покладення функцій щодо реалізації державної політики у галузі земельних відносин; ведення земельного кадастру на місцевому рівні; організація землеустрою та контролю за використанням та охороною земель; про встановлення меж об'єднаних територіальних громад).

Доцільно організувати проведення земельно-кадастрових робіт щодо інвентаризації земельних ділянок державної та комунальної власності в населених пунктах, розроблення схем формування земель комунальної власності за межами населених пунктів і передачу їх територіальним громадам.

До невідкладних землевпорядних робіт, що повинні бути виконані, слід віднести встановлення в натурі (на місцевості) меж об'єднаних територіальних громад і розроблення схем їх землеустрою.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 1 квітня 2014 р. № 333-р. Офіційний вісник України. 2014. № 30. Ст. 831.
2. Європейська хартія місцевого самоврядування. Офіційний вісник України, 2015. № 24. Ст. 718.
3. Ганущак Ю. Реформа територіальної організації влади. Швейцарсько-український проект «Підтримка децентралізації в Україні. DESPRO. К.: ТОВ «Софія-А.», 2013. 160 с.
4. Децентралізація влади та реформа місцевого самоврядування в Україні. – К.: Нова Україна. Інститут стратегічних досліджень. 2015. 44 с.

5. Лібанова Елла. Обама руками за децентралізацію, але розумію її небезпеку. Землевпорядний вісник. 2015. №3. С. 10-13.

6. Новаковська І.О. Управління міським землекористуванням: монографія. К.: Аграр. наука. 2016. 304 с.

7. Продобровільне об'єднання територіальних громад: Закон України від 05.02.2015 № 157-VIII. База даних «Законодавство України». ВР України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/157-19>.

8. Моніторинг процесу децентралізації влади в Україні. URL: <http://www.minregion.gov.ua/decentralization/presentation/98-ob-yednanih-gromad-chekeyut-na-pershi-vibori-monitoring-minregionu/>.

REFERENCES

1. *Pro skhvalennya Kontseptsiyi reformuvannya mistsevoho samovryaduvannya ta terytorial'noyi orhanizatsiyi vlady v Ukrayini: Rozporyadzhennya Kabinetu Ministriv Ukrayiny vid 1 kvitnya 2014 r. no. 333-r* [On Approval of the Concept of Reforming Local Self-Government and Territorial Organization of Power in Ukraine: Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine of April 1, 2014 no. 333-r]. *Ofitsiyyny visnyk Ukrayiny*, 2014, no. 30, 831 p. [in Ukrainian].
2. *Yevropeys'ka khartiya mistsevoho samovryaduvannya* [European Charter of Local Self-Government]. *Ofitsiyyny visnyk Ukrayiny*, 2015, no. 24, 718 p. [in Ukrainian].
3. Hanushchak Yu. *Reforma terytorial'noyi orhanizatsiyi vlady. Shveysars'ko-ukrayins'kyy proekt "Pidtrymka detsentralizatsiyi v Ukrayini – DESPRO"* [Reform of the territorial organization of power. Swiss-Ukrainian project "Support for Decentralization in Ukraine – DESPRO"]. Kyiv, TOV "Sofiya-A.", 2013, 160 p. [in Ukrainian].
4. *Detsentralizatsiya vlady ta reformamistsevoho samovryaduvannya v Ukrayini* [Decentralization of power and the reform of local self-government in Ukraine]. Kyiv, Nova Ukrayina, Instytut stratehichnykh doslidzhen', 2015, 44 p. [in Ukrainian].
5. Libanova E. *Obama rukamy za detsentralizatsiyu, ale rozumiyu yiyi nebezpeku* [All in favour of decentralization, but I understand its danger]. *Zemlevporyadnyy visnyk*, 2015, no. 3, pp. 10-13 [in Ukrainian].
6. Novakovs'ka I.O. *Upravlinnya mis'kym zemlekorystuvannyam* [Urban land management]. Kyiv, Ahrar. nauka, 2016, 304 p. [in Ukrainian].
7. *Pro dobrovil'ne obyednannya terytorial'nykh hromad: Zakon Ukrayiny vid 05.02.2015 no. 157-VIII* [On voluntary association of territorial communities: the Law of Ukraine of 05.02.2015 no. 157-VIII]. *Baza danykh "Zakonodavstvo Ukrayiny"*. Available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/157-19> [in Ukrainian].
8. *Monitorynh protsesu detsentralizatsiyi vlady v Ukrayini* [Monitoring the process of decentralization of power in Ukraine]. Available at: <http://www.minregion.gov.ua/decentralization/presentation/98-ob-yednanih-gromad-chekeyut-na-pershi-vibori-monitoring-minregionu/> [in Ukrainian].